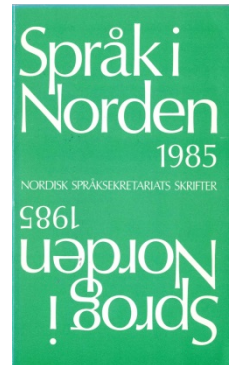

Sprog i Norden

Titel: Språksamarbeid i Norden 1984-85
Forfatter: Ståle Løland
Kilde: Sprog i Norden, 1985, s. 89-93
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Nordisk språksekretariat

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Språksamarbeid i Norden 1984–85

Av Ståle Løland

Nordisk språksekretariat

Nordisk språksekretariat ble opprettet i 1978 som et samarbeidsorgan for språknemndene i Norden og andre som arbeider med nordiske språkspørsmål. Sekretariatet er opprettet av Nordisk ministerråd og får sine midler bevilget over det nordiske kulturbudsjettet. Styret for sekretariatet består av tolv personer, som representerer samtlige språknemnder i Norden. Sekretariatets fellesnordiske administrasjon er plassert sammen med Norsk språkråd i Oslo.

Oppgaver

Retningslinjene fastslår at sekretariatet skal arbeide for å bevare og styrke det språklige fellesskapet i Norden og for å fremme den nordiske språkforståelsen. Dette skal sekretariatet gjøre blant annet ved å være rådgivende og koordinerende organ i nordiske språkspørsmål, ta initiativ til forskningsprosjekter, følge grannespråksundervisningen på alle utdanningsnivåer, samarbeide med massemediene, medvirke ved ordboksprosjekter, gi ut skrifter og arrangere nordiske møter om språkspørsmål.

Informasjon og kontakt

Språksekretariatet fungerer som en informasjonsentral for alle former for nordisk språksamarbeid. Interesserte kan få opplysninger om språk og språkforhold i Norden, om litteratur, ordbøker og forskningsprosjekter som angår nordiske språkspørsmål. Sekretariatet formidler kontakt mellom lærere, forskere, ordboksforfattere og andre som arbeider med språk, og hjelper til med å skaffe foredragsholdere til kurs, seminarer, konferanser o.l.

De nordiske skriftspråkernes utvikling på 1800-tallet

Nordisk ministerråd har gitt Språksekretariatet i oppdrag å arrangere tre symposier om de nordiske skriftspråkernes utvikling på 1800-tallet sett på bakgrunn av samfunnsutviklingen. Det første symposiet ble holdt i november 1983 med tittelen "Skolens og lese- og skriveferdighetens betydning for de nordiske skriftspråkernes utvikling på 1800-tallet" (publisert som nummer 4 i Språksekretariatets rapportserie). Det andre symposiet ble holdt 17.-20. september 1984 på Själo (utenfor Åbo) med ca. 20 språkvitere og samfunnsforskere som deltakere. Emnet for symposiet var behovet for og bruken av skrift innenfor 1800-tallets forvaltning, næringsliv og privatkommunikasjon. Det siste symposiet i serien vil bli holdt i København 2.-5. oktober 1985 med temaet "Ideologier og språkstyring sett i forhold til de nordiske skriftspråkernes utvikling på 1800-tallet". Det vil bli gitt ut rapporter også fra de to siste symposiene.

Grannespråksseminar

Nordiska språk- og informationscentret i Helsingfors og Nordisk språksekretariat har gått sammen om å arrangere tre samnordiske seminarer om grannespråksundervisning og språkforståelse i Norden. Det første seminaret ble holdt på Tornedalens folkhøgskola 15.-17. november 1984 under tittelen "Att förstå varandra på Nordkalotten". Tilsvarende seminarer vil bli holdt i Midt-Norden i 1985 og i Sør-Norden i 1986. Målgruppe for seminarene er lærerutdannere og andre opinionsdannere.

"Barn i Norden"

Med midler bevilget av Nordisk ministerråd har Språksekretariatet administrert og deltatt i arbeidet med boka "Barn i Norden", som er en tekstsamling til grannespråksundervisningen for mellomsteget i grunnskolen. Boka er redigert av en nordisk arbeidsgruppe (se omtale s. 101).

Språk og samfunn i Norden etter 1945

7.-10. mai 1984 arrangerte Språksekretariatet en konferanse om de nordiske språkernes utvikling etter 1945. Konferansen så

språkutviklingen i sammenheng med endringene i samfunnsforholdene: økt undervisningstilbud, utvidelse av offentlig virksomhet, massemedienes framvekst, spesialisering, internasjonalisering osv. De ca. 30 deltakerne på konferansen diskuterte også språkrøktens og språkplanleggingens ideologi og betydning for språkutviklingen.

En rapport fra konferansen er gitt ut som nummer 5 i sekretariatets rapportserie med tittelen "Språk og samfunn i Norden etter 1945" (se omtale s. 98).

"Att förstå varandra i Norden"

Sammen med Nordiska språk- och informationscentret er Språksekretariatet i gang med å utarbeide et supplement til det populære heftet "Att tala nordiskt". Skriftet har fått arbeidstittelen "Att förstå varandra i Norden". Hensikten med skriftet er å forbedre kommunikasjonen og øke språkforståelsen ved nordiske konferanser, møter, kurs o.l. Skriftet skal være en praktisk håndbok for arrangører av nordiske sammenkomster, samtidig som det skal gi råd og støtte til alle som deltar i samarbeidet. Etter planen vil skriftet komme ut i løpet av 1985.

Grannespråkundervisningen i den videregående skolen

Nordisk ministerråd har bevilget 180 000 danske kroner til et prosjekt som skal kartlegge grannespråkundervisningen i den videregående skolen (gymnasieskolan), og eventuelt foreslå tiltak som kan styrke denne undervisningen. Språksekretariatet er representert i den arbeidsgruppen som er nedsatt, sammen med Nordiska språk- och informationscentret og Nordspråk (morsmåslærerorganisasjonenes nordiske samarbeidsorgan). Arbeidsgruppen skal blant annet vurdere eksisterende læreplaner, grunn- og videreutdanning av lærere, pedagogisk utviklingsarbeid og utvikling av læremidler til grannespråkundervisningen. Arbeidet vil bli avsluttet høsten 1985.

Språknemndenes rådgiving – et nordisk prosjekt

Språksekretariatet har tatt initiativet til og planlagt et prosjekt som skal undersøke språknemndenes rådgiving over telefon. Hensikten med undersøkelsen er blant annet å få kartlagt hvem som spør, hva de spør om og hvilken effekt svarene får. Forhåpentlig vil kartleggingen føre til at språknemndene kan forbedre rådgivingstjenesten. Prosjektet kom i gang høsten 1984 og vil bli avsluttet i 1985.

Uttalelser

Retningslinjene fastslår at Språksekretariatet kan "avge yttranden och rekommendationer till myndigheter, organisationer, företag, m.fl. samt till enskilda personer". I 1984 uttalte sekretariatet seg til Nordisk kulturfond om støtte til "samiske kulturdager" og om en færøysk-norsk ordbok. I en uttalelse til Grunnskolerådet i Norge har sekretariatet sagt seg villig til å delta i et eventuelt utredningsarbeid om grannespråksundervisningen i forbindelse med en planlagt revisjon av Mønsterplan for grunnskolen.

Ordboksarkiv

Språksekretariatet har utarbeidet et emnesortert kortarkiv over ordbøker som er kommet ut i Norden etter 1955. Arkivet er satt opp på grunnlag av de alfabetiske listene over ordbøker i publikasjonene "Nordiske språkspørsmål" (1955–67) og "Språk i Norden" (årlige publikasjoner fra 1970). Ved utgangen av 1984 inneholdt arkivet ca. 2200 titler. Ved hjelp av arkivet kan en få oversikt over eksisterende en- eller flerspråklige allmennordbøker eller ordbøker innenfor et bestemt fagområde. Sekretariatet håper at arkivet på denne måten vil være nyttig for ordboksforfattere, terminologer, oversettere, forleggere, studenter, lærere og andre. Det er bestemt at sekretariatet skal gi ut en stensilert bibliografi over ordbøker bygd på kortarkivet.

Den nordiske nyordsundersøkelsen

De nordiske språknemndene registrerer nye ord og uttrykk som blir brukt i massemedier, faglitteratur o.l. I 1984 kom "Nye ord i

dansk 1955–75” ut i Dansk Sprognævns skriftserie. Tidligere har Norsk språkråd gitt ut ”Nyord i norsk 1945–75”, og en tilsvarende bok vil bli gitt ut av Svenska språknämnden. Når denne foreligger, vil det videre nyordsarbeidet bli drøftet på nordisk plan.

Språkspørsmål

I samarbeid med språknemndene har Språksekretariatet også i 1984 behandlet en rekke språkspørsmål med sikte på å komme fram til fellesnordiske anbefalinger. Det gjelder for eksempel spørsmål om nordiske avløserord for engelske uttrykk, geografiske navn, bruk av store og små forbokstaver, alfabetiseringsregler og transkripsjon av arabiske navn.

Det 31. nordiske språkmøtet

ble holdt på Hotel Føroyar i Tórshavn 9.–12. august 1984. Det deltok 37 representanter for språknemndene og Nordisk språksekretariat. Hovedemnet for møtet var orddannelse på hjemlig grunn. De fleste innleggene fra møtet er publisert i dette nummeret av ”Språk i Norden”.

Handlingsprogram for bedre språkforståelse i Norden

En av Språksekretariatets første oppgaver var å utarbeide et utkast til et handlingsprogram for bedre språkforståelse i Norden. Etter at utkastet var blitt bearbeidet av Nordisk kultursekretariat, ble det lagt fram for Nordisk ministerråd, som sluttet seg til det i februar 1981. Programmet inneholder en rekke forslag til tiltak, bl.a. styrking av grannespråksundervisningen, videreutdanning av lærere, produksjon av nye læremidler, utvikling av metodiske opplegg og økt forskningsinnsats. Flere steder blir det framhevet at Nordisk språksekretariat bør innta en sentral plass i gjennomføringen av programmet, og at sekretariatet bør få økte midler til dette. På budsjettet for 1985 har Språksekretariatet fått en ny stilling som førstekonsulent og dessuten økte prosjektmidler. Dette vil gjøre det mulig for sekretariatet å utvide og intensivere virksomheten, særlig når det gjelder grannespråksundervisningen.